

NAGLIČEVA ŠČETARSKA OBRT V ŠMARCI PRI KAMNIKU

Andrej Dular

227

Ščetarstvo je dejavnost, ki se ukvarja z izdelovanjem raznovrstnih ščetk, krtač, omel, čopičev in drugih podobnih izdelkov, narejenih iz naravnih in umetnih materialov za potrebe človekove osebne in splošne uporabe ter uporabe v različnih gospodarskih dejavnostih in panogah. Glede na proizvodnji način je ščetarstvo znano kot domača dejavnost, obrt in industrija. Ščetarska proizvodnja se deli na dve vzporedni, med seboj tesno povezani dejavnosti – na izdelavo lesnih osnov za ščetke in čopiče in na ščetarstvo v ožjem pomenu, ki vključuje pripravo ščetarskih materialov in postopke izdelave končnih izdelkov.

Med večjimi ščetarskimi obrtnimi delavnicami na Slovenskem, ki je v času svojega največjega razvoja med svetovnimi vojnami zaposlovala tudi več deset delavcev in presegala običajno obrtno proizvodnjo, je bilo ščetarstvo bratov Naglič v Šmarci pri Kamniku. Naziv tovarna si je ta ščetarska delavnica nadela šele potem, ko sta brata Peter in Karol Naglič po očetovi smrti leta 1922 skupaj prevzela vodenje proizvodnje in hkrati združila svoje ščetarsko in tehnično znanje.

Po doslej znanih podatkih lahko sledimo zgodovini Nagličevega ščetarstva od 2. polovice 19. stoletja dalje. Leta 1874 je bil namreč Egidij Naglič (r. 1810 + 1894) iz Šmarce pri Kamniku, prvorojeni sin Janeza Nagliča in Katarine Žuman (poročene Naglič), vpisan v Imenik vsih mojstrov oziroma delodajalcev Zadruga raznih obrti v Kamniku kot ščetarstki mojster (Bürstenbinder).¹ Egidij je bil takrat star že 64 let, zato lahko upravičeno domnevamo, da ta vpis v obrtni register ni mogel biti prvi in edini zapis Nagličeve ščetarske obrti dotlej in bi morda lahko začetek Nagličevega ščetarstva pomaknili še za nekaj desetletij v preteklost. Egidij se je leta 1830 poročil z Uršo Rojc iz Podgrada pri Kamniku in v njunem zakonu se je rodilo kar 13 otrok; med njimi sta šla dva sinova po očetovih poklicnih stopinjah. Sin Bartolomej (r. 1845 + 1920) se je leta 1875 poročil s Franciško Colnar iz Velikega Mengša in si ustvaril družino z osmimi otroki ter v Velikem Mengšu h. št. 11 leta 1881 odprl lastno ščetarsko delavnico. Egidijev najmlajši sin Jožef (r. 1859 + 1922), ki je ostal na domačiji v Šmarci in se je pri očetu tudi izučil ščetarstva, pa je leta 1881 prevzel

¹ SI ZAL LJU (Zgodovinski arhiv Ljubljana) 115 Okrajna gospodarska zbornica Ljubljana, 204, knjiga št. 47-51.

domače gospodarstvo. Leta 1882 se je poročil z Marijo Peterlin, hčerjo ščetarskega mojstra iz bližnjega Preserja, v njunem zakonu pa so se jima rodili Peter (r. 1883 + 1959), hči Ivana (r. 1885) in Karl (r. 1892).² Leta 1888³ je Jožef od očeta Egidija prevzel ščetarsko obrt v Šmarci št. 1. Svoje izdelke je kupcem ponujal tudi z vizitko, na kateri se je v slovenskem in nemškem jeziku predstavil kot krtačar iz Šmarce pri Kamniku, ki izdeluje vsakovrstne v ščetarsko obrt spadajoče predmete.⁴

Kakor lahko preberemo v članku Janeza Humarja *Tovarna ščetk in čopičev brata Naglič*⁵ je bil Jožef Naglič precej podjeten in uspešen ščetarski mojster. Temu naj bi botrovala podjetništvu dokaj naklonjeno obdobje druge polovice 19. stoletja in konjunktura za ščetarske izdelke po ljubljanskem potresu leta 1895. Naglič je počasi, a vztrajno razvijal in posodabljal svojo ščetarsko proizvodnjo in postal pomemben in prepoznaven obrtnik ščetarske stroke v širšem prostoru. Ker so ga zanimale novosti v ščetarski tehnologiji, je bil naročen na takrat vodilno nemško revijo za ščetarstvo *Zeitschrift für Bürsten-, Pinsel- und Kammfabrikation*, ki je izhajala v Leipzigu. Med drugim je prinašala novice o najnovejših ščetarskih strojih in napravah in prizadeval si je, da bi te novosti vpeljal tudi v lastno proizvodnjo.

Poslovna uspešnost je Jožefu Nagliču omogočila, da si je okoli leta 1890 zgradil novo, za tiste čase zelo sodobno stanovanjsko hišo s ščetarsko delavnico v pritličju. Uredil si je lastno žago za hlodovino ter sodobno lesno delavnico, v kateri je izdeloval lesne osnove za svoje ščetke in čopiče. Te novosti so mu precej olajšale proizvodne delovne procese, predvsem pa ni bil več odvisen od drugih lesnih dobaviteljev (Humar 1996: 65).

Jožef je v ščetarstvo zgodaj uvedel tudi svojega prvorojenega sina Petra, ki se je po končani ljudski šoli (1890–1897) v Šmarci med 1. januarjem 1898 in 1. januarjem 1901 pri njem izučil krtačarske obrti in si tako pridobil spretnosti »krtačarskega pomočnega delavca«.⁶ Med letoma 1911 in 1914 se je Peter izpopolnjeval v ščetarstvu še pri ščetarskem mojstru W. A. Schmidtu v avstrijskem Gradcu, 1. decembra 1918 pa se je kot krtačarski delovodja zaposlil v očetovi domači delavnici.⁷ Sinov vesten odnos do dela je spodbudil očeta, da je dopuščal in podpiral številne Petrove prostočasne dejavnosti, med katerimi sta bila fotografija in (romarska) potovanja za tiste čase precej draga hobija. V dnevniških zapiskih,⁸ ki jih je Peter pisal leta 1910, so ohranjena zanimiva pričevanja o vsakdanjem življenju in delu Nagličeve družine. V njih med drugim zasledimo,

² Podatki o Nagličevi rodovini so povzeti po matičnih knjigah in statusu animarum, ki jih hrani Nadškofjski arhiv v Ljubljani. Posredoval jih je Matjaž Šporar iz Šmarce, vnuk in dedič Petra Nagliča, za kar se mu toplo zahvaljujem.

³ SI ZAL LJU 115, Okrajna gospodarska zbornica Ljubljana, 204, knjiga št. 47–51.

⁴ Vizitko hrani Matjaž Šporar, Šmarca.

⁵ Janez Humar, *Tovarna ščetk in čopičev brata Naglič*. V: *Kamniški zbornik* 13, 1996, str. 64–71 (v nadaljevanju: Humar 1996).

⁶ Učno spričevalo Obertne zadruge št. 4 v Kamniku. Izdalo Občinsko predstojništvo v Šmarci, 30. aprila 1913 (hrani Matjaž Šporar, Šmarca).

⁷ Delavske bukvice Petra Nagliča. Izdalo Županstvo Šmarca, 11. 7. 1911 (hrani Matjaž Šporar, Šmarca).

⁸ Zvezek z dnevniškimi zapiski za leto 1910 (hrani Matjaž Šporar, Šmarca).

da je sedemindvajsetletni Peter del ščetarske proizvodnje v očetovi delavnici delal za svoj račun in je na ta način s prodajo lastnih izdelkov finančno pokrival stroške svojih prostočasnih dejavnosti. Bil je tudi tehnično nadarjen in inventiven človek, kar je dodatno vplivalo na tehnološko posodabljanje družinske ščetarske proizvodnje.

229

Strojna delavnica Nagličeve tovarne okoli leta 1930. V njej so izdelovali vse vrste lesnih polizdelkov, potrebnih za raznovrstno ščetarsko proizvodnjo. Nagličev komentar k posnetku: »Julij Jeran žaga, Peter Naglič struži, Janez Kočar vrta.« (foto: Peter Naglič)

Okoli leta 1910 naj bi bilo v Nagličevi ščetarni zaposlenih od pet do deset delavcev, ščetarske izdelke pa so na založniški način zanj izdelovale tudi posamezne kmetice v bližnjih vaseh. Poleg izdelkov za gospodinjstvo in pleskarstvo naj bi pri Nagliču v tem času izdelovali še ščetke za razne obrti in industrijo (Humar 1996: 66). Od leta 1911 do 1921 je Jožef Naglič ob že obstoječih obrtnih objektih dokupil še nekaj zemljiških parcel za izgradnjo novih, dodatnih objektov za obdelavo lesa in ščetarsko proizvodnjo. Tako so zgradili novo delavnico za obdelavo lesa in leta 1921 preselili v nove delovne prostore še ščetarsko delavnico, dogradili pokrito skladišče za les in zgradili še sušilnico za žimo (Humar 1996: 66). V tem času se je Nagličeva ščetarska obrt tudi preimenovala v Prvo kranjsko mehanično izdelovalnico krtač in čopičev Jos. Naglič & sin, Šmarca pri Kamniku, Kranjsko.⁹

⁹ Računski obrazec z logotipom (hrani Matjaž Šporar, Šmarca).

Peter Naglič izdeluje pločevinaste šablone za lesne osnove ščetk na dvorišču tovarne okoli leta 1930. (foto: Peter Naglič)

Vrtanje lukenj v lesne osnove za ščetke ribarice v Nagličevi delavnici leta 1932 (foto: Peter Naglič)

Po teh posodobitvah Nagličevega ščetarstva je dobro organizirano proizvodnjo in prodajo ščetarskih izdelkov julija 1922 prizadela smrt Jožefa Nagliča. Ta je že mesec dni pred smrtjo z izročilno pogodbo prepustil obrt sinovoma Petru in Karlu. Slednji, ki je na Dunaju študiral elektrotehniko in strojništvo, se je odpovedal nadaljnjemu študiju in se vrnil v Šmarco, kjer se je pridružil bratu pri vodenju tovarne (Humar 1996: 66-67). Komaj pol meseca po očetovi smrti sta bila 21. junija 1922 brata Naglič že vpisana v obrtni register kamniške obrtne zadrage kot nosilca ščetarske obrti.¹⁰

Po očetovi smrti sta brata Naglič nadaljevala njegovo poslovno usmeritev in uresničila sodoben poslovno-tehnični koncept poslovanja ter s tem pripeljala svoje podjetje v sam vrh slovenskega ščetarstva med svetovnima vojnoma. Karol Naglič, ki je spremljal sodobno proizvodnjo ščetarskih strojev zlasti v Nemčiji, je pripomogel, da sta z bratom modernizirala lastni proizvodni strojni park. V njuni ščetarski delavnici so bili stroji renomirane firme Ebser iz Todtnaua, v lesni delavnici pa lesno obdelovalni stroji tovarne Ernst Kirchner & Co. iz Leipziga (Sellerhausen) (Humar 1996: 69). Vplivala sta na razvoj ščetarstva v kamniški regiji, saj so mnogi ščetarji pri njej iskali strokovno in drugo pomoč, na primer kupovali lesne polizdelke in na Nagličevih strojih za svoje izdelke opravljali določene tehnološke postopke. V Nagličevem podjetju so se izučili ščetarskega poklica tudi nekateri ščetarji, ki so kasneje odprli lastne delavnice. Trideseta leta 20. stoletja so pomenila razvojni vrh Nagličeve ščetarne, saj je bilo v podjetju zaposlenih od 35 do 40 delavcev, od tega dve tretjini žensk in tretjina moških. Večina delavk je bila priučena, tudi za specializirana dela, kot je bilo mikanje žime, za delo na ščetarskih

¹⁰ SI ZAL LJU 115 Okrajna gospodarska zbornica Ljubljana 204, knj. 51.

strojih pa so delavce pošiljali na specializacijo v Nemčijo. Vsaj pet do deset delavk pa je za Nagličevo podjetje izdelovalo tehnološko manj zahtevne izdelke, na primer metle in ščetke ribarice, na svojih domovih (Humar 1996: 68, 71).

Strojna izdelava ščetk v Nagličevi delavnici leta 1932 (foto: Peter Naglič)

Skladno s posodabljanjem proizvodnje se je podjetje preimenovalo v Brata Naglič – strojno ščetarstvo, Šmarca pri Kamniku. V praksi se je za podjetje uveljavilo ime Brata Naglič – tovarna ščetk in čopičev, o čemer so pričali tabla z imenom podjetja, ki sta jo dala pritrditi na čelno stran tovarniškega poslopja v Šmarci, in reklamni oglasi o njuni dejavnosti v časopisju in publikacijah. Na vizitki za svojo dejavnost sta brata Naglič dala natisniti: »Izdelujeva vse v ščetarstvo spadajoče predmete, špecialno pa čopiče, konjske ščetke in raznovrstne ribarice«. ¹¹

Janez Humar je v svojem članku takole predstavil asortima izdelkov Nagličeve tovarne: »Proizvodni program je bil širok in heterogen, usmerjen v proizvodnjo izdelkov za široko in specializirano porabo. V prvi vrsti tako najdemo ribarice, blatarice, mazalice, likarice ter ščetke za parket, obleko, roke, kopalniško masažne ščetke, ščetke za čiščenje konj, delovnih oblek, steklenic, za katranske premaze ter druge premaze za tla. V programu specialnih ščetk pa najdemo ščetke in omela za obrt in industrijo: za dimnikarje, za mlinsko in papirniško industrijo, za usnjarstvo in škrobarstvo, dalje vse vrste čopičev za pleskarstvo in soboslikarstvo, vse vrste omel za tla in zidove, žične ščetke za razne obrti in industrijo in umetniške čopiče«

¹¹ Vizitka ščetarstva bratov Naglič (hrani Matjaž Šporar, Šmarca).

(Humar1996: 71). Dodajmo temu seznamu še ščetke za urarstvo, mlekarkstvo, »butarice« za čiščenje kuhinjske posode, ščetke za *klozete* (stranišča), ščetke za klobuke in cilindre, omela za preproge, ščetke za mazanje orožja, ščetke za tiskarne (za nanašanje barve na tiskarske matrice), ščetke za sode in ščetke za čebelarstvo. Prodajna uspešnica naj bi bila metla »Record«, izdelana iz bassina, ki so jo leta 1933 prodajali po osem dinarjev¹² in jo reklamirali kot »najboljšo in najtrpežnejšo metlo sedanjosti«. ¹³ Na lesenem delu te metle je bil žigosan logotip z napisom Record in kratko navodilo za shranjevanje po uporabi: zmoči, otresi, obesi.

232

Nagličeve delavke okoli leta 1930 pri šivanju piasavinih vlaken metle »Record« na dvorišču tovarne v Šmarci (foto: Peter Naglič)

Za izdelke so v Nagličevi tovarni uporabljali standardne materiale, ki so bili takrat običajni in najbolj uveljavljeni v ščetarski proizvodnji. Lesene osnove so bile povečini iz bukovega lesa, za boljše izdelke, kot so bile na primer ščetke za osebno uporabo, pa tudi iz drugih, plemenitejših vrst lesa kot na primer češnjevca, javorovega, češpljevega, jesenovega in hruškovega. Kakovosti izdelkov je bila prilagojena tudi proizvodnja, saj so zahtevnejše lesne polizdelke strojno natančneje obdelali in obrusili, parili, lužili in jih v končni fazi obdelave še polirali ali lakirali. Glede na kvaliteto in namen uporabe so bile ščetke in čopiči narejeni iz različnih vrst žime, ščetin, dlake pa tudi rastlinskih korenin in naravnih vlaken eksotičnih dreves, kot so bassine, fibris, piassava, kokos, sisal in sirek. Te surovine so Nagličevi odkupovali od zasebnikov, domačih posrednikov oziroma trgovcev in od veletrgovcev, specializiranih za prodajo tovrstnega tujega, kolonialnega blaga.

¹² Zvezek kalkulacij ščetarskih izdelkov Nagličeve tovarne (hrani Matjaž Šporar, Šmarca).

¹³ Reklamni oglas za metlo »Record« (hrani Matjaž Šporar, Šmarca).

Zlasti večje količine blaga, na primer surovina iz tujine, so v Nagličevo tovarno prihajale v balah po železnici do postaje Jarše-Mengeš, od tam pa so ga z vozom in konjsko vprego prepeljali do tovarne v Šmarci.

S surovino za izdelavo ribaric in metel naložen voz na poti mimo Homca proti Nagličevemu domu v Šmarci leta 1933 (foto: Peter Naglič)

Surovine za čopiče in ščetke je bilo potrebno predhodno pripraviti za zahtevne proizvodne postopke. Žimo in ščetine so morali najprej oprati, da so odstranili organsko nesnago. Nato so jih kuhali, barvali in sušili bodisi na posebnih lesah na soncu ali v sušilnici. Temu je sledilo nadaljnje čiščenje, sortiranje, česanje in mešanje, kar so delali ročno ali s posebnim mešalnim strojem. Ščetke in čopiči so bili zaradi različnih namembnosti narejeni iz mešanice različnih materialov, kar jim je zagotavljalo ustrezno trdnost, vpojnost in druge potrebne lastnosti. V lesne osnove za ščetke so morali izvrtati luknjice, kar so opravljali ročno na posebnih vrtalnih strojih s pomičnim suportom. Število luknjic je bilo seveda odvisno od velikosti in namembnosti ščetk ter je obsegalo od nekaj deset do nekaj sto luknjic v vsaki leseni osnovi. V luknjice so nato ročno vstavljali (perili) že pripravljene šopke ščetin, žime ali drugega materiala, ki so jih v pregibu povezali in učvrstili z žico ali pa namočene v posebni smoli vstavljali v luknjice lesene osnove. To zahtevno delo, ki so ga opravljale povečini ženske, se je imenovalo smolenje. Na ta način so na primer izdelovali velike soboslikarske in zidarske čopiče, imenovane šajbe, in tudi nekatere ščetke in omela. Kjer je bilo mogoče, so ročno perjenje ščetk nadomeščali z modernizacijo proizvodnje, in sicer s polavtomatskimi in avtomatskimi stroji. V lesne osnove vstavljeni material je bilo potrebno še pristriči na enako dolžino, kar so storili ročno ali strojno.

Delavke Nagličeve tovarne leta 1930 pri »smolenju« – vstavljanju v smolo pomočenih ščetin v izvrtine lesnih osnov belilnih čopičev (foto: Peter Naglič)

Vsak ščetarski izdelek je imel točno določeno proizvodno specifikacijo, v kateri je bilo navedeno vse, kar je bilo potrebno za njegovo izdelavo. Peter Naglič je bil glede te dokumentacije zelo natančen. Zapisoval je vrste, količine in cene uporabljenega materiala, porabljen čas za posamezne faze izdelave in vrednost opravljenega dela za posamezni proizvod. Iz teh specifikacij je načrtoval vrste in količine potrebnih surovih za proizvodnjo in izdelal izračun končne cene posameznega izdelka. V zvezek¹⁴ si je zapisoval naročila strank, količine in tehnične specifikacije izdelka. Izdelek je prostoročno narisal, ga kotiral z ustreznimi merami in ga opremil z drugimi informacijami, ki so bile potrebne za njegovo izdelavo. Tako je na primer določil vrsto lesa in način njegove obdelave, na lesnih osnovah je razvrstil in označil število luknjic ter zapisal, pod kakšnim naklonom morajo biti izvrtane. Pri izdelkih iz mešanih materialov je natančno določil razmerja in količine posamezne vrste materiala in tudi njegovo dolžino ter količinsko in cenovno ovrednotil droben potrošni material (na primer žico, dreto, žeblje, vijake), ki je bil uporabljen pri izdelavi. Kot skrben podjetnik je nadziral svoje delavce in za svojo evidenco ponekod zapisoval porabo materiala in časa za izdelavo določenega izdelka oziroma količine izdelkov pri posameznih delavkah in delavcih. Tako so se nam v njegovih sicer strokovnih zapiskih o ščetarskih izdelkih, ki so dragocen vir za ščetarsko obrt, ohranila nekatera imena in priimki pri njem zaposlenih ljudi (domačinov), ki bi bila sicer za vedno pozabljena.

Malo je ohranjenih dokumentov, ki bi govorili o tem, kam in komu vse je Nagličeva tovarna v tridesetih letih 20. stoletja dostavljala oziroma prodajala

¹⁴ Zvezek kalkulacij ščetarskih izdelkov Nagličeve tovarne (hrani Matjaž Šporar, Šmarca).

svoje izdelke. O prodaji lahko posredno sklepamo iz podatkov, zapisanih v Nagličevem zvezku kalkulacij, v katerem najdemo imena posameznih naročnikov. Vir informacij so tudi fotografije, ki jih je Peter Naglič posnel o svoji ščetarski dejavnosti in so se na srečo ohranile do današnjih dni. Tako lahko zagotovo vemo, da je Nagličeva tovarna svoje izdelke prodajala tudi posameznikom iz bližnjih krajev, ki so ponje prihajali sami ali pa so jim jih na dom dostavili Nagličevi in njihovi delavci. Večino proizvodnje, vsaj tiste, po kateri so posamezniki najbolj povpraševali (to pa so bili izdelki za gospodinjstvo in nekatere obrti), pa je do kupcev prišla posredno prek malih ali velikih trgovcev in specializiranih trgovin, s katerimi so Nagličevi sklepali poslovne dogovore. Takšne so bile na primer ljubljanske trgovine M. Teršana na Kongresnem trgu, Antona Krisperja na Mestnem trgu, Antona Šimenca na Resljevi cesti in specializirana trgovina za mlinsko-tehnične potrebščine Brear & Comp. na Kolodvorski ulici.

Voz z Nagličevimi ribaricami na dvorišču Krisperjeve trgovine v Ljubljani leta 1932 (foto: Peter Naglič)

Specializirane industrijske ščetarske izdelke so pri Nagličevih neposredno naročala mlinarska podjetja, med drugim valjčni mlin Zora iz Črnomlja, valjčni mlin Ivana Nastrana iz Homca, mlin Ivana Kuralta iz Domžal in Škrjančev mlin iz Radomelj. Naročniki raznovrstnih in specialnih ščetk so bili še Bonačeva papirnica v Količevem, Landstattarjeva slamninarska tovarna v Domžalah, tovarna gumijevih izdelkov v Kranju, tekstilna tovarna Inteks v Kranju, Induplati v Jaršah, tkalnica Antona Božica v Kranju in tovarna upognjenega pohištva Remec & Comp. v Duplici pri Kamniku.

K renomeju Nagličevih izdelkov je pripomogla njihova kakovost in raznolikost uporabe, deloma tudi reklamiranje njihove ščetarske proizvodnje v obrtnih adresarjih in časopisju, ki so izhajali med svetovnimi vojnami. S svojimi proizvodi se je Nagličeva tovarna maja in junija 1930 predstavila na 10. ljubljanskem velesejmu. Na fotografijah, ki jih je ob tej priložnosti posnel Peter Naglič in jih po zaslugi njihovega sedanjega lastnika Matjaža Šporarja iz Šmarce v digitalizirani obliki hrani tudi Slovenski etnografski muzej, je vidna Nagličeva razstavna stojnica z raznovrstnimi ščetarskimi izdelki. Ohranili so se tudi fotografski posnetki panojev s ščetarskimi izdelki, razvrščenimi v skupine po njihovi namembnosti oziroma uporabi, ki so jih Nagličevi pripravili v reklamne namene. Tako se nam je (čeprav se je oprijemljivih Nagličevih ščetarskih izdelkov do danes ohranilo bore malo) v slikovni podobi ohranila izjemna raznovrstnost ščetarske proizvodnje tistega časa. Ko to fotografsko dokumentacijo primerjamo z Nagličevimi kalkulacijskimi zapiski za ščetarske proizvode, postanejo nekateri ščetarski izdelki skorajda oprijemljivo stvarni in bi jih lahko brez težav do potankosti rekonstruirali v njihovi materialni obliki.

Reklamni primerki raznovrstnih čopičev in ribaric Nagličeve ščetarne okoli leta 1930 (foto: Peter Naglič)

Po zaslugi Petra Nagliča in njegovega nagnjenja k fotografskemu dokumentiranju za zgodovino pomembnega in zanimivega dogajanja je ohranjenih precej fotografij (nekaj jih objavljamo v tem prispevku), ki prikazujejo razvoj in detajle Nagličeve ščetarske obrti v Šmarci. Fotografski posnetki delavk in delavcev pri delu, delovnih

prostorov in dejavnosti, ki so bile povezane z nabavo surovin ter prodajo proizvodov, ki jih je vse zabeležil njegov fotografski aparat, so unikatni posnetki ščetarstva med svetovnima vojnama pri nas in zato vredni posebne komentirane objave.

Po drugi svetovni vojni je začela Nagličeva tovarna zaradi novih družbenopolitičnih razmer nazadovati. Število delavcev se je iz leta v leto zmanjševalo in leta 1950 jih je bilo le še sedem. Zaradi zakonskih omejitev sta morala brata Naglič na novo registrirati vsak svojo ščetarsko obrt in si razdeliti delavce, ki so bili dotlej zaposleni v njunem skupnem podjetju. Težave so nastopile tudi v proizvodnji, saj je bil omejen ali ukinjen uvoz ščetarskih surovin iz tujine. Tako je po letu 1950 začelo Nagličevo ščetarstvo počasi usihati (Humar 1996: 72) in je s smrtjo Petra Nagliča leta 1959 tudi zamrlo.

Kjer je nekdaj stala Nagličeva tovarna ščetk in čopičev, danes ni več sledu o ščetarski proizvodnji. Ta ostaja le v redkih zapisih, arhivskih dokumentih in na fotografijah, ki pričajo o nekdaj pomembni in močni Nagličevi ščetarski obrti v Šmarci pri Kamniku.